המרת דת פוסלת. דלמא המיר דתו ונתגכרו מעשיו (מהכא) [מהכא] דאמר רחמנא לא יאכל בו: ה"ג כל ערל לא יאכל בו' למה לי. בו מאי ממעט ולא גרסינן מוסב וכיבר כלל דהא לוקימנא כולי קרא בנ"ש ועקרינן ליה מפסחיה לגמרי: ממעט. לא תאכלו ממנו כלל דתניא בו למעוטי ממעט: חורה אור

המרת דת פוסלת ואין המרת דת פוסלת במעשר כל ערל לא יאכל בו" למה לי? בו יאינו אוכל אבל אוכל הוא במצה ומרור, *ואיצטריך* למכתב 'ערל' ואיצטריך למכתב 'כל בן נכר'. דאי כתב רחמנא ערל משום דמאים אבל בן נכר דלא מאים אימא לא, ואי כתב רחמנא 'כל בן נכר' משום דאין לבו לשמים אבל ערל דלבו לשמים אימא לא, צריכא. °ממנו ממנו למה לי?* לכדרבה. °א"ר יצחק אמר מר ר"ע אומר אינו צריך הרי הוא אומר *°איש איש" לרבות את הערל. ואימא לרבות את האונן? א"ר יוסי בר' חנינא אמר קרא °וכל זר" זרות אמרתי לך ולא אנינות, אימא ולא ערלות? הא כתיב °איש איש", ומה ראית? מסתברא ערלות הוה ליה לרבויי. שכן מעשי"ם כרותי"ם ברב"ד העב"ד: מחוסר מעשה, ומעשה בגופו, וענוש כרת, וישנו לפני הדבור. ומילת זכריו ועבדיו מעכבת, אדרבה אנינות הוה ליה לרבויי. שכן ישנה בכל שעה ונוהגת באנשים ונשים ואין בידו לתקן עצמו? הנך נפישין. רבא אמר בלא'הנך נפישן' נמי לא מצית אמרת אמר קרא "איש איש"=איזהו דבר שישנו באיש ואינו באשה הוי אומר זה ערלות. ורבי עקיבא האי "חושב" ושכיר"מאי עביד ליה? אמר רב שמעיא לאחויי ערבי מהול *וגבעוני מהול, והני מולין נינהו. והא תנן *קונם שאני נהנה לערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים, קונם שאני נהנה למולין מותר במולי עובדי כוכבים ואסור בערלי ישראל. אלא לאתויי ג' שמל ולא טבל וקטן שנולד כשהוא מהול *וקסבר *צריך להטיף ממנו דם ברית. ור' אליעזר למעמיה דאמר *ג' שמל ולא טבל=גר מעליא הוא, וקסבר קטן כשנולד מהול אין צריך להטיף ממנו דם ברית, ור' אליעזר האי "איש איש" מאי עביד ליה? *דברה תורה כלשון בני אדם. בעי רב חמא בר עוקבא קטן ערל מהו לסוכו בשמן של תרומה? 'ערלות שלא בזמנה מעכבא או לא מעכבא? א"ר זירא ח"ש. אין לי אלא מילת זכרין בשעת עשיה, ועבדיו בשעת אכילה, מנין ליתן את האמור של זה בזה ואת האמור של זה בזה ת"ל °או-או לגזירה שוה. בשלמא עבדין משכחת לה דאיתנהו ביני ולית'נהו בשעת עשיה כגון דזבנינהו ביני ליה בשעת אכילה, אלא זכרין ביני ולית'נהו בשעת אכילה ליתנהו בשעת עשיה היכי משכחת לה? לאו דאתילוד בין עשיה לאכילה ש"מ ערלות שלא בזמנה הויא ערלות, אמר *רבא ותסברא °המול לו כל זכר" אמר רחמנא "ואין קרב לעשותו" והאי לאו בר מהילה הוא! אלא אמר אבא במאי עסקינן כגון °שחלצתו חמה, וניתוב ליה כל שבעה?* (ראמר שמואל °חלצתו חמה נותנין לו כל שבעה) דיהבינן ליה כל שבעה, ונימהיה מצפרא? בעינן "בשמינו". ורבי מולין נינהו ומתקן לה בקדל. "

קונם שאני נהנה. אין להקשות היכי פריך מגדרים לגיטנא דקתני דגדרים הלך אחר לשון בני אדם. דלמא שאני התם כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב ואין להקשות מוכל ערל לא יאכל בו ההוא לא מיצטריך אלא ליכרתל ויש מקומות שהמנהג לומר גדרים מליצנא דקתני כגון הכא וכרים פסחים (דף ג.) גבי הללויה כל כוכבי לוכר דקאמר הא דמשמע לן דלוכר כוכבים לוכר הוא למאי נפקא מינה לגודר כדתנן הטודר מן התור אסור בתורן של כוכבים והייט דוקא היכא שהלשון יהוי מייט שפיר דליכא מליצנא דקתני אבל במקום שלשון בני אדם חלוק מליצנא דקתני בגדרים הלך אחר לשון בני אדם:

כדאמר בפרק התומר מקלי (ערכין דף יט:) לחורייתא היל עו הפרק בגדרים הלך אחר לשון בני אדם:

והיבמות

בן המרת דת פוסלת בו'. בו דכל ערל לא בעי למדרש הכי דתין ערלות פוסלת במעשר דלחומרת דרשינן ומוקמינן ליה לחייב במלה ומרור ומבו דבן נכר נמי לא שייך למדרש הכי בו לימו לאכל בו הוא במלה ומרור דלא תאסור במלה ומרור לא לתיצריך לחמן מלה ומרור קדושה לית בהו ולית בעי למימר לבל חייב במלה ומרור פסיחה הוא דחייב לעשות תשובה ולקיים כל המלות וכו דחובה ובכיר פי' בקונטרס לא לריס מידי מקום לחוקימנא (לעיל דף ע.) כולה קרא לגזירה הוא ועקרינן ליה מפסחיה לגמרי וברחה אכ"ל לחיידי דכתיבה רחמנא בערל ובן נכר כתיבה נמי בחובה ובכיר וכה"ג אמר לקמן (דף עד.) חיידי דכתיב והטובר כתיב נמי ממנו ומיהו לא הוי ממש כי הכא דהתם הוי כמו פרשה שנאמרה ונכתבת בפני עלמה דבר שנאמרה בה ור"ח מפרש דבו דחובה ובכיר לגופיה כדאמר לקמן (שם) גבי תלמה ממנו חד גופיה ולית ספרים דגרסי הכא בו לערל ובן נכר בו לית לחובה לבל חובה במלה ומרור ובו דחובה ובכיר בו המרת דת פוסלת דבחובה ובכיר עובד כוכבים לחייבי כפרישים לעיל: ואין המרת דת פוסלת במעשר בחוף מי שהיה טמא (פסחים דף לו. ושם) נרסי' בכל הספרים ואין המרת דת פוסלת בתרומה ובכיר ממעטינן תרוייהו ממה בו דבו ממעט מעכבו ולא בדבריס אחריס ואיצטריך למעוטי תרוייהו תרומה לגלי בגזירה שוה לחובה ובכיר ומעשר ממנו:

דאי כתב רחמנא ערל בו'. תע"ג דאיצטריך למכתב תרוייהו מטוס בו לאיצטריך למכתב בתרוייהו (ו) היה לכותבם בקרא לריכי: **שאני** ההוא בו' לא גרס"ה אלא כן לאהוי כדר' היינו דבר אחין בו ממש אחין אוסר על עלמו כלום כמו אחיני יהן לא אמר כלום אי לא אמר קונם עיני בזיזה כדאמר בריש אלו מותרין (נדרים סו.). לגלא אומר ר"מ דגרס אחיני דהא קונם ומיהו גרס אפיר אחיני דאין כל אדם יכול להקדש בלשונו כדלקמן דכל דבר שאין בו ממש כגון אפיר אחיני ואמו כו' אבל הכא הכי נמי דאין אדם יכול לאסור דבר שאין בו ממש כגון אפיר אחיני ואמו כו' אבל הכא הכי נמי דאין אדם יכול להקדש בלשונו כדלקמן דכל דבר שאין בו ממש כגון אפיר אחיני ואמו כו' אבל הכא הכי נמי דאין אדם יכול לאסור דבר שאין בו ממש כגון אפיר אחיני ואמו כו' אבל הכא הכי נמי דאין אדם יכול להקדש בלשונו כדלקמן

[ועיע תוס' ס"ו כו. ד"ה כל הגדל]

ם א מיי' פ"ם מהלכות קרבן פסח הלכה ו:

ו ב מיי' שם הלכה ח.

יא ג מיי' פ"ם מהלכות חגיגה הלכה ב' סמג עשין כח טוש"ע י"ד סימן רסו סעיף מא:

יב ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף מב:

[עיי' תוספות פסחים קב. ד"ה כל כן]

יג ה מיי' פ"ח מהלכות מילה הלכה ז סמג עשין כח טוש"ע י"ד סימן רסח סעיף ג וסי' רסג סעיף ד:

יד ו מיי' פ"ם מהלכות קרבן פסח הלכה ח:

טו ז מיי' פ"ח מהלכות תרומות הלכה ו:

טז ח מיי' פ"ם מהלכות קרבן פסח הלכה ט:

יז ט מיי' פ"ח מהלכות מילה הלכה טו סמג עשין כח טוש"ע י"ד סימן רסב סעיף ב:

נוסח
(ספר מיוחס)
ת"ש אין אדם יכול להקדיש בלשונו ת"ל לא יחל דברו ת"ש אין אדם יכול לאסור בלשונו ת"ל לא יחל דברו

נוסח/מהגה
ס"ו ד"ה אחיני ואמו כו' עד סוף הדיבור
נוסח
(ספר מיוחס)
ת"ש אין אדם יכול להקדיש בלשונו ת"ל לא יחל דברו ת"ש אין אדם יכול לאסור בלשונו ת"ל לא יחל דברו

נוסח
אלעזר טלא בשמה
מדבה אוו לא

נוסח
מילה מדבה פסח
בן בטדת טייט
בן בטדת אוכלה
מהגה
עבדו/ נכדיו

מהגה
ס"ו ד"ה אחיני ואמו כו' עד סוף הדיבור
[ס"ל דרבה ונקמן ס"ל דמר אחיני ואמו כו' אבל הכא הכי נמי דאין אדם יכול להקדש בלשונו כדלקמן דכל דבר שאין בו ממש כגון אפיר אחיני ואמו כו' אבל הכא הכי נמי דאין אדם יכול לאסור דבר שאין בו ממש כגון אפיר אחיני ואמו כו' אבל הכא הכי נמי דאין אדם יכול להקדש בלשונו כדלקמן]

נוסח/מהגה
נ"ב ד"ה אחיני ואמו כו' עד סוף הדיבור
נוסח
(ספר מיוחס)
ת"ש אין אדם יכול להקדיש בלשונו ת"ל לא יחל דברו ת"ש אין אדם יכול לאסור בלשונו ת"ל לא יחל דברו

נוסח
אלעזר טלא בשמה
מדבה אוו לא

נוסח
מילה מדבה פסח
בן בטדת טייט
בן בטדת אוכלה
מהגה
עבדו/ נכדיו

מהגה
ס"ו ד"ה אחיני ואמו כו' עד סוף הדיבור
[ס"ל דרבה ונקמן ס"ל דמר אחיני ואמו כו' אבל הכא הכי נמי דאין אדם יכול להקדש בלשונו כדלקמן דכל דבר שאין בו ממש כגון אפיר אחיני ואמו כו' אבל הכא הכי נמי דאין אדם יכול לאסור דבר שאין בו ממש כגון אפיר אחיני ואמו כו' אבל הכא הכי נמי דאין אדם יכול להקדש בלשונו כדלקמן]

הגהות הב"ח
(ו) תום' ד"ה לאי וכו' בתרוייהו היה ליה לכותבם: